

ملاحظات در خصوص «نظریه عمومی انقلاب‌های ایران»

امیر عظیمی دولت آبادی

aazimii@yahoo.com

دیدگاه همایون کاتوزیان در خصوص انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی ایران و یا آن‌گونه که وی «نظریه عمومی انقلاب‌های ایران» می‌خواند بر یک تصویری بزرگ و چشم‌اندازی کلان از تحولات سیاسی اجتماعی ایران مبتنی است که درک همانندی‌های این تحولات را که در ظاهر خیلی متفاوت به نظر می‌رسند، میسر می‌سازد. او با ابتناء به دستگاه نظری «حکومت خودکامه» و یا «چرخه استبداد» خود، توجه محققین را به مشابهت‌های این دو انقلاب، فراخوانده و معتقد است که علی‌رغم تفاوتها و حتی نتایج گاه متضاد، ویژگی‌های اصلی این دو انقلاب کاملاً شبیه به هم هستند و هر دو آنها انقلاب‌های جامعه‌علیه دولت بوده‌اند. او که با تاکید بر جامعه‌شناسی تاریخی و اقتصاد سیاسی ایران تلاش می‌کند تا نظریه بومی در خصوص جامعه و دولت و تحولات مرتبط با این دو ارائه دهد، بر تمایز انقلاب‌های ایران با انقلاب‌های اروپا اصرار ورزیده و توجهات را به نکات سودمندی در خصوص انقلاب مشروطه و انقلاب ایران جلب می‌کند که نمی‌توان آنها را حتی در عمیق‌ترین مطالعات موردی و حتی مقایسه‌ای در باب این انقلابها که با استفاده از تئوریهای موجود انقلابها انجام شده است، یافت. با وجود این،